

ประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการคลังของประเทศไทย

สิทธิศักดิ์ ไชยสุข¹

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักษาติเจริญ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา วิเคราะห์ และวิพากษ์แนวคิดร่วมสมัยในวงจรรณโยบายสำหรับการประเมินผลนโยบายสาธารณะเพื่อรักษาวินัยการเงินการคลังของประเทศไทย และ (2) เสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยการเงินการคลังของประเทศไทย จากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยน **ประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการคลังของประเทศไทย** แปลงไปส่งผลต่อการรักษาวินัยการเงินการคลังเป็นอย่างมาก ดังนั้น การประเมินผลนโยบายดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผลการศึกษาพบว่า (1) ในวงจรรณกำหนดนโยบาย ปัจจัยความต้องการของเครือข่ายนโยบายมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยนำเข้าด้านงบประมาณส่งผลต่อประสิทธิภาพของผลผลิตนโยบาย (3) การประเมินผลนโยบาย การกำกับดูแลที่มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเครือข่ายส่งผลต่อความคุ้มค่าในการส่งมอบบริการสาธารณะ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของนโยบาย (ภาพรวมของการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐ) และเกิดคำถามเกี่ยวกับความยั่งยืนทางการคลังโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหนี้สาธารณะและการจัดหารายได้ และจากผลการศึกษาได้เสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายการคลังให้สอดคล้องกับนโยบายทางการเงิน (2) ดำเนินการสร้างนวัตกรรมจัดเก็บรายได้และระดมทุนสาธารณะ และ (3) ประเมินผลนโยบายเพื่อคาดการณ์อนาคต

คำสำคัญ: การประเมินผลนโยบายสาธารณะ, นโยบายการคลัง, วินัยการคลังของรัฐ

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Public Policy Evaluation to Maintain Fiscal Discipline of Public Sector in Thailand

Sitthisak Chaiyasuk¹

Assoc. Prof. Dr. Krish Rugchatjaroen²

Abstract

This academic article is aim to provide a study, analyze, and critique contemporary concepts on an attempt to complete policy cycle. (1) For being succeeded of public policy evaluation, is to maintain the fiscal and financial discipline public sector in Thailand and, (2) to come up with a policy recommendation related to the fiscal and financial discipline on the public sectors in Thailand. Following on the world's changing situations on a massive economic and social problems, directly impact on maintaining fiscal and financial discipline. Therefore, Public Policy Evaluation is absolutely necessary. The study shows that, (1) Public Policy Formulation; Need factors of policy networks are closely related to objectives. (2) Public Policy Implementation; Budget inputs affect the efficiency of policy output. (3) Public Policy Evaluation; Governance that focuses on mentoring and building relationships with the policy network impacts the cost- effectiveness of delivering public services. Governance that focuses on mentoring and building relationships with the policy network impacts the cost- effectiveness of delivering public services. Changing environment, especially the spread of COVID-19 affects the policy effectiveness (Aggregate Fiscal Discipline). And raises questions about fiscal sustainability, especially in terms of public debt and revenue. The study's findings suggest Policy recommendations for the Thai state to: (1) setting fiscal policy in line with monetary policy, (2) implementing innovation, collecting revenues and raising public funds, and (3) evaluating policy outcomes to foresight the future.

Keywords: Public Policy Evaluation, Fiscal Policy, Fiscal Discipline

¹ Doctor of Public Administration Program in Public Policy and Public Management, Social Sciences Department, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University (Corresponding author)

² Associate Professor of Public Administration Program in Public Policy and Public Management, Social Sciences Department, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

1. บทนำ (Introduction)

นโยบายสาธารณะในการรักษาวินัยการเงินการคลังเป็นนโยบายของรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดว่ารัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม และถูกกำหนดไว้ในนโยบายที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย ซึ่งรัฐต้องติดตามกำกับดูแลให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรม มาตรการ หรือโครงการที่ก่อให้เกิดภาระต่องบประมาณหรือภาระทางการเงินการคลังในอนาคต สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ 3 การปฏิรูปกระบวนการและระบบสถาบันทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะหน่วยงานจัดสรรงบประมาณ สถาบันทางเศรษฐกิจและการคลัง และหน่วยงานจัดการทรัพย์สิน ซึ่งสนับสนุนภารกิจของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด

นโยบายสาธารณะดังกล่าวถูกถ่ายทอดสู่การปฏิบัติผ่านกฎหมายวินัยการเงินการคลังของรัฐหรือพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ที่มีองค์กรตรวจเงินแผ่นดินไทยในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบอันประกอบด้วยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (ผตง.) และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและกำกับดูแล โดยมีนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน (พ.ศ. 2561-2565) ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายด้านการปฏิบัติหน้าที่ของ สตง. ข้อ 3.2.2 ให้หน่วยรับตรวจมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ที่ต้องรักษาวินัยการเงินการคลัง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และแบบแผนการปฏิบัติราชการ โดยมีการบริหารเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แต่จากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ภาวะโลกรวน (Climate change) โรคติดเชื้ออุบัติใหม่ ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ เช่น สงครามระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับยูเครน สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก ผสมกับที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เรื่องการประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย โดยสะท้อนจากบริบทในการตรวจสอบและกำกับดูแลขององค์กรตรวจเงินแผ่นดินไทยซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการการคลังภาครัฐ บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา วิเคราะห์ และวิพากษ์แนวคิดร่วมสมัยในวงจรรนโยบายสำหรับการประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย และ (2) เสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย

2. ทฤษฎี/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ Hogwood & Gunn (1984) กล่าวว่า บุคคลทั่วไปมักใช้คำนี้ในลักษณะที่ค่อนข้างจะหลากหลาย และอ้างถึงนโยบายสาธารณะแตกต่างกันออกไป (อ้างถึงใน ทศพร, 2551) กล่าวคือ (1) ถูกใช้เป็นคำแทนกลุ่มกิจกรรมที่ทางรัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องและแทรกแซงรัฐบาล ระบบเศรษฐกิจ และสังคม (2) เป็นวาทกรรมที่มุ่งให้ประทับใจมากกว่าความมุ่งหวังอย่างจริงจัง (3) เป็นข้อเสนอบางประการของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องการให้รัฐบาลรับไปดำเนินการซึ่งเป็นแนวทางไปสู่เป้าประสงค์สุดท้าย (4) เป็นการตัดสินใจของรัฐบาล

ว่ารัฐบาลจะเลือกทำหรือไม่ทำอะไร (5) เป็นการให้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ (เงื่อนไขหรือกฎหมาย) (6) เป็นแผนงานและโครงการของรัฐบาล (7) เป็นผลผลิตที่ทางรัฐบาลได้ดำเนินการ และ (8) เป็นผลลัพธ์ทั้งในส่วนที่ตั้งใจไว้และไม่ได้ตั้งใจไว้

การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในวงจรของนโยบายสาธารณะที่ก่อตั้งขึ้นบนกรอบการทำงานที่นักวิจัยสามารถนำเสนอสิ่งที่ค้นพบได้อย่างเป็นระเบียบ สอดคล้องกัน และมีขอบเขตความสนใจที่เท่าเทียมกัน แต่มีระดับผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน โดยสามารถที่จะประเมินความสอดคล้องของนโยบายได้อย่างชัดเจน ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ประการ (OECD, 2019) ดังนี้ (1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) จะวัดว่าทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (ปัจจัยนำเข้า) และวิธีการนำไปใช้จะถูกแปลงเป็นผลผลิตโดยตรงอย่างไร แนวคิดนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าและผลผลิต โดยอ้างอิงระดับของผลลัพธ์ที่ผู้ดำเนินการสามารถตรวจสอบได้ (2) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) เกี่ยวข้องกับขอบเขตของผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการ มีส่วนช่วยในการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือผลลัพธ์อย่างยั่งยืน (3) ผลกระทบ (Impact) เป็นผลกระทบที่สำคัญทั้งหมดที่เกิดจากการแทรกแซงการพัฒนาโดยตรงหรือโดยอ้อมทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผลกระทบที่ประสบความสำเร็จหรือผลลัพธ์มีส่วนทำให้วัตถุประสงค์นั้นมีขอบเขตที่กว้างและสูงขึ้น (4) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นขอบเขตของการแทรกแซงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของผู้รับผลประโยชน์ ความต้องการของประเทศ ลำดับความสำคัญระดับโลก และนโยบายของคู่ค้าและผู้บริจาค (5) ความยั่งยืน (Sustainability) เป็นแง่มุมของประสิทธิภาพเนื่องจากกิจกรรมแทบจะไม่สามารถพิจารณาได้ว่ามีประสิทธิภาพหากผลที่ได้ไม่นับว่ายั่งยืน ในขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องความยั่งยืนก็ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการแทรกแซง

2.2 แนวคิดการบริหารจัดการการคลังภาครัฐ (Public Finance Management: PFM) นักวิชาการและองค์กรระหว่างประเทศได้ให้นิยามและความหมายของแนวคิดการบริหารจัดการการคลังภาครัฐ หรือ PFM สรุปพอสังเขปได้ดังนี้ **กลุ่มนักวิชาการ** ได้แก่ **Andrews Lawson (2015)** ได้กล่าวว่า PFM ครอบคลุมเอกสารทางเทคนิคเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อ การจัดการกระแสเงินสด การจัดการหนี้ การบัญชี และการตรวจสอบ โดยมุมมองร่วมสมัยของ PFM เป็นส่วนหนึ่งของระบบการกำกับดูแลและเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้วย นั่นคือ การปฏิสัมพันธ์ภายในและระหว่างนักเทคนิค (นักเศรษฐศาสตร์ นักบัญชี และผู้ตรวจสอบบัญชี) และผู้กำหนดนโยบาย (คณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และที่ปรึกษา); และ **Chan (2016)** ให้ความเห็นว่าผลลัพธ์และผลผลิตของ PFM ควรได้รับการวัดผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานและการตรวจสอบความคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป โดยได้เปรียบเทียบและประเมินบริบท เนื้อหา และข้อมูลสนับสนุนของ PFM ไว้ที่น่าสนใจ แสดงตามตารางที่ 1 **กลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ** ได้แก่ **World Bank (2019)** กล่าวว่า PFM มุ่งเน้นขั้นตอนสำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย (1) Budget formulation การกำหนดงบประมาณต้องคำนึงถึงนโยบายการคลังของรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจมหภาค และการประมาณการทางการคลังที่เพียงพอ (2) Budget execution มีการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบในมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพและมีการควบคุมเพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรถูกใช้สอยตามที่ตั้งใจไว้ (3) Accounting and Reporting การบันทึกบัญชีที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และมีการรายงาน เผยแพร่ข้อมูลในเวลาที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการในการตัดสินใจทางการบริหารจัดการ และ (4) External scrutiny and audit การคลังควรได้รับการตรวจสอบอย่างอิสระและมีการติดตามจากภายนอกกว่าผู้บริหารมีการ

ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะหรือไม่ โดยการดำเนินการดังกล่าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) Aggregate Fiscal Discipline ภาพรวมของการรักษาวินัยทางการเงินการคลัง (2) Allocative Efficiency ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร และ (3) Public Service Deliverables การส่งมอบบริการสาธารณะ; และ INTOSAI (2021) หรือสถาบันตรวจสอบสูงสุดระหว่างประเทศ กล่าวว่า การสนับสนุนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับ PFM ของสถาบันตรวจสอบสูงสุด ประกอบด้วยพันธมิตรที่สำคัญ ได้แก่ World Bank, PEFA และกรมพัฒนาระหว่างประเทศของสหราชอาณาจักร

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการประเมินบริบท เนื้อหา และการสนับสนุนของการบริหารจัดการการคลังภาครัฐ

การบริหารจัดการการคลังภาครัฐ	Classical model	New Management: model	Public Governance NPM model
บริบท:			
องค์กรที่เกี่ยวข้อง	ระบบราชการแบบลำดับชั้น ในรัฐบาลที่แยกส่วน อำนาจ การตรวจสอบ และการถ่วงดุล	หน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ ที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจและ คำนึงถึงต้นทุน	องค์กรที่มีปฏิสัมพันธ์กับ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” อื่น ในเครือข่ายสาธารณะ พลเมือง และภาคเอกชน
ภาพลักษณ์ของผู้จัดการทั่วไป	ข้าราชการหมกมุ่นอยู่กับการปฏิบัติตามกฎหมายและการควบคุมทางการเงิน	ผู้ประกอบการภาครัฐที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของลูกค้า ที่สามารถเพิ่มรายได้ และลดต้นทุน	การรวมตัวกันของ “ผู้บริหาร” ที่เชี่ยวชาญ และรักษา สถาบันเครือข่าย เพื่อส่งมอบบริการ
บทบาทหลักของการจัดการทางการเงิน	การดำเนินนโยบายการคลังด้านรายรับ รายจ่าย การกู้ยืม และการลงทุน	การค้นหารายได้ที่เป็นไปได้ และวิธีการส่งมอบบริการที่มี ต้นทุนน้อยที่สุด	การจัดหาเงินทุนเพื่อ รักษาพันธมิตรของ องค์กร และ ความร่วมมือของ เครือข่าย
เนื้อหา:			
เป้าหมายและเกณฑ์การปฏิบัติงาน	ความสอดคล้องทางกฎหมายและสัญญา	ประสิทธิภาพ และความประหยัด	ประสิทธิผล และ ความเสมอภาค
วัตถุประสงค์ของการจัดการ	องค์กรและหน่วยงานย่อย	บริการและกิจกรรม	ความสัมพันธ์ของ ภาคีเครือข่าย

ตัวแปร และ รายรับ รายจ่าย การ การค้ำหนุน การประหยัด รายรับ รายจ่าย เงิน
เครื่องมือทางการ ลงทุน และหนี้สิน ต้นทุน และรายได้ที่เพิ่มขึ้น บริจาค สัญญา เงินกู้
เงินที่สำคัญ ภาระเบียด

ข้อมูลสนับสนุน:

งบประมาณ	งบประมาณที่มุ่งเน้น เป็นปัจจัยนำเข้าและ การควบคุมลำดับ รายการ	งบประมาณที่มุ่งเน้นภารกิจ พร้อมการวางแผนผลผลิต/ ผลลัพธ์	ใช้ งบประมาณ ที่ครอบคลุมมากขึ้น (ทั่ว โลก)
การบัญชี	การบัญชีงบประมาณ, การบัญชีการเงิน	ต้นทุนสินค้า/บริการ ต้นทุนส่วนต่าง และ ผลประโยชน์	การบัญชีสำหรับ การเรียกร้องและภาระ ผูกพัน
การตรวจสอบ	การตรวจสอบการเงิน และ การปฏิบัติตามกฎหมาย	การตรวจสอบการมุ่งเน้นผลผลิต และ ดำเนินงาน: เศรษฐกิจและ ประสิทธิภาพ	ผลลัพธ์ ประสิทธิผล และความ เสมอภาค

ที่มา. (Chan, 2016)

ดังนั้น PFM จึงอาจให้คำนิยามว่าเป็นมุมมองหรือเครื่องมือในการบริหารจัดการการคลังสมัยใหม่
ที่มุ่งเน้นวินัยการเงินการคลังของรัฐเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมีประสิทธิภาพและการจัดสรรทรัพยากร
(รายได้ รายจ่าย และหนี้สาธารณะ) รวมถึง ความคุ้มค่าในการส่งมอบบริการสาธารณะของรัฐบาลซึ่งเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ของนโยบายการคลังที่กำหนด นั้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามของ PFM ที่จะปฏิรูปตัวเองจาก NPM
เข้าสู่การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) ที่มีประชาธิปไตยเป็นรากฐาน ผลประโยชน์
สาธารณะเกิดขึ้นจากค่านิยมร่วมกัน บทบาทของรัฐจะเปลี่ยนจากตัวเร่งปฏิกิริยาเพื่อปลดปล่อยกลไกตลาดเป็นการ
ให้บริการ (การเจรจาต่อรองและเป็นนายหน้าผลประโยชน์ระหว่างประชาชนและชุมชน) และกลไกในการบรรลุ
วัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นการสร้างแนวร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไร และเอกชน เพื่อ
ตอบสนองความต้องการที่ตกลงร่วมกัน (Denhardt & Denhardt, 2015) โดย PFM เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับ
ตรวจสอบตลอดทั้งวงจรของนโยบายสาธารณะ

2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้เขียนสนใจที่จะวิเคราะห์นโยบาย
สาธารณะแบบผสมผสาน โดยใช้ตัวแบบ Performance: a conceptual framework (Pollitt & Bouckaert, 2011)
เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้ทราบกรอบความคิดกว้าง ๆ เริ่มต้นจากการศึกษาและทำความเข้าใจในสถานการณ์
ทางเศรษฐกิจและความต้องการของสังคมในการดำรงชีวิตเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดเป้าประสงค์
หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ต่อมาคือการวิเคราะห์และวางแผนปัจจัยนำเข้าเพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ที่กำหนด
และการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อดำเนินการ ภายหลังการดำเนินงานแล้วสิ่งที่สำคัญต่อการประเมินคือ
การมองย้อนกลับในประเด็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดซึ่งต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและความต้องการ
ของสังคม ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ประกอบกันทั้งในรูปของผลตอบแทน

ข้อมูลที่สามารถอธิบายประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายภายในองค์กรตรวจเงินแผ่นดินไทย ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรักษาวินัยการคลังของรัฐแบบเฉพาะเจาะจง

4. ประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการคลังของรัฐไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดของ Pollitt and Bouckaert (2011) สามารถวิเคราะห์นโยบายสาธารณะตามแนวคิดข้างต้น ทั้งในวงจรรายนโยบายและเนื้อหา นโยบาย ดังต่อไปนี้

4.1 การกำหนดนโยบาย นโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการเงินการคลังถูกถ่ายทอดสู่การปฏิบัติด้วยพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 (Policy Enactment) โดย สตง. เป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบตามกฎหมายวินัยการเงินการคลังทั้งฉบับ เมื่อวิเคราะห์หน้าต่างนโยบาย พบว่า (1) กระแสปัญหา ได้แก่ กฎหมายการคลังซ้ำซ้อน ลำสมัย ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยรับงบประมาณให้ชัดเจน ไม่มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน และไม่ได้กำหนดกรอบการรักษาวินัยการคลัง (2) กระแสการเมือง อาศัยช่องโหว่ของกฎหมายการคลังและงบประมาณที่ลำสมัยเป็นเครื่องมือในการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินผ่านโครงการประชานิยมเพื่อเพิ่มคะแนนนิยมและสร้างฐานอำนาจทางการเมือง (3) กระแสนโยบาย เมื่อระบบการเมืองเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้จึงมีความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปกฎหมายการคลังและงบประมาณเพื่อกำหนดกรอบวินัยการคลัง โดยมีหลักเกณฑ์และกลไกในการเปิดเผยและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ การก่อหนี้ และการบริหารเงินแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เพื่อปกป้องระบบการคลังไม่ให้เกิดเสียหายจากการขาดวินัยที่จะก่อปัญหาการคลังขาดดุลและภาระหนี้สาธารณะในระดับสูง และส่งผลร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ นอกจากนี้ การนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นนั้นคือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็นกระแสปัญหาเพิ่มเติมที่ถูกนำเข้าสู่วงจรของนโยบายดังกล่าวต่อไป สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของมณฑิร (2565) ที่ว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี 2562 เป็นต้นมา เกิดผลกระทบทั้งนโยบายการคลังไม่เฉพาะประเทศไทยแต่ยังส่งผลกระทบทั่วโลก โดยในปี 2563 และ 2564 จะเห็นได้ว่ารัฐบาลประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้โดยเฉพาะการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศ จึงทำให้รัฐบาลกู้เงินมาใช้ในการบริหารจัดการการคลังโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายทางสังคมเป็นหลัก จนต้องขยายกรอบการบริหารหนี้สาธารณะจากสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต้องไม่เกินร้อยละ 60 เป็นไม่เกินร้อยละ 70 ในช่วงเวลาดังกล่าว

การประเมินผลนโยบายวินัยการเงินการคลังตามแนวคิดของ OECD (2019) ด้วยเกณฑ์**ความเกี่ยวข้อง** เครือข่ายนโยบายหรือกลุ่มอิทธิพลมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการกำหนดนโยบาย สังเกตได้จากเมื่อเสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคงและต้องแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอาจทำให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง ส่งผลให้การเรียกร้องของประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของวัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะที่แท้จริงอาจถูกลดทอนความสำคัญลงไป เห็นได้ชัดจากการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เช่น การจัดซื้อวัคซีนของรัฐ ภาวะตกงานที่ทำให้ขาดรายได้ ความยากจน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะในกลุ่มทฤษฎีการจัดการภาครัฐยุคหลังสมัยใหม่ที่ว่า การอ้างความเป็นตัวแทนของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการพูดแทนผู้อื่นเป็นการใช้อำนาจและความเหนือกว่าไปครอบงำหรือปิดกั้นสิทธิของผู้อื่น (ประโยชน์, 2561) แต่ขัดแย้งกับทฤษฎีการกำกับดูแลของ Peter & Pierre

(1998) ที่ว่าการกำกับดูแลถูกครอบงำโดยกลุ่ม Actor ที่มีอิทธิพลต่อการผลิตและส่งมอบบริการสาธารณะแทนที่จะเป็นหน่วยงานทางการที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย (Frederickson et al., 2012) ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคคลหลากหลายกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดว่าเรื่องใดเป็นผลประโยชน์สาธารณะที่แท้จริงและดีที่สุด

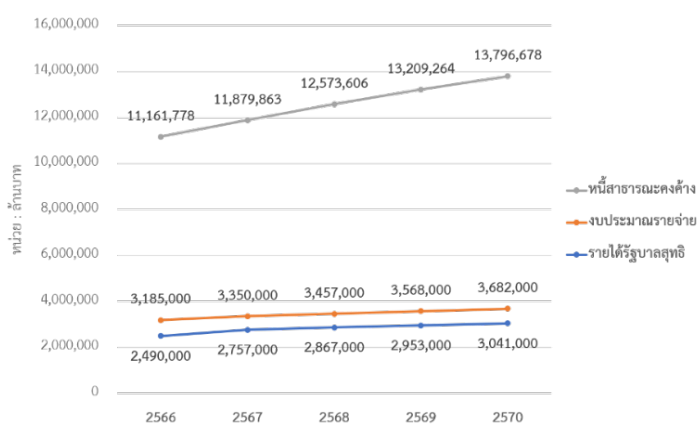
4.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อพิจารณาปัจจัยนำเข้า กิจกรรมการดำเนินงาน และผลผลิตในการนำนโยบายวินัยการคลังของรัฐไปปฏิบัติสำหรับบริบทของการตรวจสอบและกำกับดูแล แบ่งได้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัจจัยอุปสรรค ดังนี้ **(1) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ** มีนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน และบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำ (Advisory Role) ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 เป็นปัจจัยนำเข้าที่นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมตามโครงการประเมินวินัยการเงินการคลังของหน่วยรับตรวจ (Fiscal and Financial Discipline Assessment: FFDA) โดยมีผลผลิตเป็นหน่วยรับตรวจที่เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นพันธมิตรในการนำนโยบายวินัยการเงินการคลังของรัฐไปปฏิบัติ ถึงแม้หน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการจะเป็นราชการส่วนท้องถิ่นแต่ได้รับเสียงสะท้อนการตอบรับโครงการดังกล่าวเป็นอย่างดี เนื่องจากทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องและตระหนักถึงเรื่องวินัยการเงินการคลังของรัฐมากยิ่งขึ้น **(2) ปัจจัยอุปสรรค** ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับจัดสรร โครงสร้างการทำงานและอัตรากำลัง โดยการจัดสรรงบประมาณยังเป็นแบบ Classical Model ที่ยังมุ่งเน้นเป็นปัจจัยนำเข้าตามแนวคิดของ Chan (2016) แม้จะมีความพยายามในการจัดทำแผนการคลังระยะปานกลางที่มีการกำหนดเป้าหมายการคลัง แต่ในทางปฏิบัติก็ยังคงพิจารณางบประมาณรายจ่ายปีต่อปีที่มีการผูกพันงบประมาณซึ่งเบียดบังวงเงินในอนาคต ดังนั้น รัฐบาลควรมีโครงสร้างการจัดทำงบประมาณที่กำหนด Multiyear budget framework โดยกำหนดระยะเวลาล่วงหน้า 3 ปี ตามตัวอย่างกฎหมายด้านงบประมาณในหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และเดนมาร์ก (ฟิลิปปินส์, 2558) เพื่อเป็นกรอบในการควบคุมรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในระยะปานกลาง นอกจากนี้ ยังไม่ได้คำนึงถึงการใช้งบประมาณอย่างครอบคลุมทั่วโลก; โครงสร้างการทำงานและอัตรากำลัง ด้วยภารกิจงานตรวจสอบที่ต้องตรวจสอบรายงานการเงินของหน่วยรับตรวจที่มีเป็นจำนวนมากให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณและภารกิจในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยรับตรวจแล้ว ยังต้องนำนโยบายการกำกับดูแลวินัยการเงินการคลังของรัฐไปปฏิบัติอีกด้วย ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่เสนอให้มีการถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยกำหนดให้มืองค์คณะที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแยกต่างหากจากองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจเงินแผ่นดินนั้น (ภัทรวรินทร์, 2563) ผู้เขียนเห็นว่าบริบทของ PFM ตามแนวคิดของ Chan (2016) ได้ถูกเปลี่ยนจากการถ่วงดุลอำนาจเป็นการขับเคลื่อนด้วยภารกิจและปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายสาธารณะมากขึ้น ดังนั้น การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติของรัฐควรมาพร้อมกับการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม พร้อมกับองค์กรควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ให้มีสมรรถนะใกล้เคียงกันหรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานเพิ่มขึ้น

การประเมินผลนโยบายวินัยการเงินการคลังตามแนวคิดของ OECD (2019) ด้วยเกณฑ์ประสิทธิภาพและสถานะเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อปัจจัยนำเข้า ถึงแม้ว่าการนำนโยบายวินัยการเงินการคลังไปปฏิบัติในบริบทการตรวจสอบและกำกับดูแลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะโครงการ FFDA ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและ

สร้างแรงจูงใจในการรักษาวินัยการเงินการคลังของหน่วยรับตรวจ ถือเป็นการป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างการดำเนินการซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งตามแนวคิดของ OECD (2019) แต่การวินิจฉัยวินัยการเงินการคลังของรัฐที่มีผลผลิตเป็นมาตรการในการให้โทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ยังพบผู้กระทำความผิดอยู่ และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 จะเห็นได้ว่า มีสถานะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อปัจจัยนำเข้า ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเนื่องจากประเทศจัดเก็บรายได้ลดลง และแผนการดำเนินงานในการติดตามชำระค่าปรับทางปกครองที่เป็นไปอย่างล่าช้า โดยผู้ถูกลงโทษทางวินัยการเงินการคลังของรัฐได้มีการขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขวิธีการชำระเงินค่าปรับหรือขอให้ทุเลาการบังคับตามคำวินิจฉัยไว้ก่อน เนื่องจากรายได้ที่ลดลงหรืออยู่ในภาวะว่างงาน (สินีนาฏ, 2565) และเมื่อพิจารณาหลักความมีประสิทธิผลตามทฤษฎีการจัดการภาครัฐหลังสมัยใหม่ ผู้เขียนเห็นว่าโครงการ FFDA ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายนอกเหนือจากราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการประเมินผลแล้ว เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับการบริหารจัดการการคลังสาธารณะ

4.3 การประเมินผลนโยบาย การประเมินผลลัพธ์ระยะปานกลางในบริบทของการตรวจสอบและการกำกับดูแล ภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับพื้นฐาน (มณฑล, 2565) โดยตัวชี้วัดการตรวจสอบภายนอกมีคะแนนอยู่ในระดับ B และตัวชี้วัดการพิจารณากฎหมายของรายงานการตรวจสอบ มีคะแนนอยู่ในระดับ C+ โดยผลลัพธ์สุดท้ายของนโยบายคือภาพรวมของการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐ เมื่อเทียบประมาณการรายได้รัฐบาลสุทธิ งบประมาณรายจ่าย และหนี้สาธารณะคงค้าง ตามแผนการคลังระยะปานกลาง (พ.ศ. 2567 - 2570) จะเห็นได้ว่าหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี ในขณะที่รายได้และค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับคงที่ และจัดเก็บรายได้ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่ประมาณการไว้ นั่นคือการขาดดุลการคลังในทุกปี แสดงตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ประมาณการรายได้รัฐบาลสุทธิ งบประมาณรายจ่าย และหนี้สาธารณะคงค้าง (พ.ศ. 2566 – 2570)

ที่มา. (คณะกรรมการนโยบายการเงินการคลังของรัฐ, ธันวาคม 2565)

เมื่อประเมินผลนโยบายวินัยการเงินการคลังตามแนวคิดของ OECD (2019) ด้วยเกณฑ์ประสิทธิผลความยั่งยืน และผลกระทบ พบว่า **ประสิทธิผล** สามารถระบุที่มาของการเปลี่ยนแปลงหรือการแทรกแซงนโยบายวินัยการเงินการคลังที่สังเกตได้ ซึ่งสัดส่วนรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นต่องบประมาณรายจ่ายประจำปี พบข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์อย่างผิดปกติจากช่วง 2-3.5% เป็นช่วง 2-7.5% เพื่อรักษาวินัยการเงินการคลังไม่ให้สูงกว่ากรอบที่กำหนด ก่อนที่ผลสัดส่วนจริงเพิ่มขึ้นจาก 3% เป็น 5.76% ภายหลังจากการโอนงบประมาณให้กับรายการดังกล่าว โดยการอนุมัติค่าใช้จ่ายดังกล่าวผ่านอำนาจการ

พิจารณาของคณะรัฐมนตรีแต่ไม่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ไม่เป็นไปตามหลักความยินยอมหรืออำนาจของหลักกฎหมายทั่วไปทางการคลังในการอนุมัติงบประมาณซึ่งให้ความสำคัญกับฉันทานุมัติโดยตัวแทนของประชาชนในงบประมาณของฝ่ายบริหารซึ่งต้องขอรับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (อลงกรณ์, 2561) และไม่พบการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดของโครงการหรือค่าใช้จ่ายของงบกลางในรายการดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักความโปร่งใสทางการคลัง (Transparency) ของหลักกฎหมายการงบประมาณสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงบกลาง รายการเงินสำรองเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น (กฤติธิดา, 2562) **ผลกระทบ** เมื่อประเมินผลลัพธ์หรือวินัยการเงินการคลังภาพรวมโดยเฉพาะหนี้สาธารณะได้ก่อภาระผูกพันทางการเงินการคลังและส่งผลกระทบต่อประชาชนคนรุ่นหลังในการชำระหนี้คงค้าง ทั้งในส่วนของงบประมาณรายจ่ายที่ต้องกันไว้ชำระหนี้ในแต่ละปีส่งผลผูกพันต่อการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานของรัฐในปีถัดไป รวมถึงในส่วนของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. พ.ศ. 2542 ได้มีจุดมุ่งหมายพยายามให้มีสัดส่วนรายได้ของ อปท. ต่อรายได้ของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นไปไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ทำให้เกิดความเครียดทางการคลัง นอกจากนี้ นโยบายการรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐและนโยบายสาธารณะอื่นที่ต้องใช้จ่ายงบประมาณเพื่อมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ของนโยบายนั้น ๆ ยังส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวซึ่งกันและกันอีกด้วย **ความยั่งยืน** ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 คือ เพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน เมื่อเทียบผลลัพธ์หรือวินัยการเงินการคลังภาพรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านหนี้สาธารณะที่ก่อให้ภาระผูกพันทางการคลังในอนาคตโดยเฉพาะงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐ จากจำนวนหนี้สาธารณะคงค้าง ณ วันที่ 31 ก.ค. 65 เป็นเงิน 10,246,199 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2565) ผู้เขียนได้นำข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรายการดังกล่าวย้อนหลัง 10 ปี มาคำนวณเพื่อพยากรณ์อายุคงเหลือในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับการชำระหนี้คงค้าง พบว่า ในขอบเขตความเชื่อมั่นระดับบน (Upper Confidence Bound) ของรายจ่ายดังกล่าว รัฐบาลอาจต้องกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อการชำระหนี้เป็นเวลาถึง 22 ปี (พ.ศ. 2566 - 2587) จึงจะสามารถชำระหนี้คงค้างได้หมด ซึ่งทำให้กระทบต่อวงเงินงบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณอื่น ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมดอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นในแต่ละปี การกู้เงินรอบใหม่ และงบประมาณอื่นที่รัฐจะนำมาชำระหนี้สาธารณะ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกใหม่และประเด็นอุบัติใหม่อื่น ๆ สำหรับการรับประกันกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อรักษาวินัยการคลังของรัฐว่าจะสามารถดำเนินต่อไปได้ในอนาคต รัฐบาลควรตั้งคำถามและหาคำตอบให้ได้ว่าการออกแบบที่ยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ที่นำกฎเกณฑ์ทางการคลังตามหลักสากลมาปรับใช้นั้นจะสามารถสร้างความมั่นใจในทางปฏิบัติว่าการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องจะประสบความสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้หรือไม่ เนื่องจากบริบทของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ตลอดจนความถี่ในการปรับเปลี่ยนหรือลดกรอบวินัยการเงินการคลังจำนวนบ่อยครั้ง กิจกรรมเหล่านี้จะสามารถรับประกันความมั่นใจในการลงทุนของชาวต่างชาติในอนาคตได้หรือไม่ นอกจากนี้ หน่วยรับตรวจที่เข้าร่วมโครงการ FFDA ในฐานะเครือข่ายผู้นำนโยบายวินัยการเงินการคลังไปปฏิบัติ ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลักความคุ้มค่าจากการร่วมโครงการ ยกตัวอย่างเช่นนายกเทศมนตรีเมืองแม่เหียะ เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ (ธนวัฒน์, 2565) กล่าวว่า “สดง. ได้สร้าง

มาตรฐานในการให้องค์ความรู้ให้กับผู้บริหารท้องถิ่น และได้สร้างกระบวนการให้ข้าราชการท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายปฏิบัติได้รักษาวินัยมาตรฐานการเงินการคลังได้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าแล้วยังเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ” สอดคล้องกับวิรัตน์ (2565) ที่เห็นว่าโครงการ FFDA ถือเป็นมาตรการในการให้ทุนหรือรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติที่สามารถรักษาวินัยการเงินการคลังได้อย่างยอดเยี่ยมและจะทำให้เกิดความคุ้มค่าในการบริหารจัดการการคลังของหน่วยงานของรัฐต่อไป อย่างไรก็ตามในฐานะผู้ตรวจสอบ มณฑล (2565) เห็นว่า ยังไม่เห็นความคุ้มค่าในการใช้จ่ายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น การดำเนินการตามยุทธศาสตร์เพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลยังไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเมื่อพิจารณาความคุ้มค่าของการส่งมอบบริการสาธารณะ รัฐบาลยังไม่เห็นความสำคัญของเรื่องนี้เท่าที่ควร สังเกตได้จากรายงานประจำปีของ สตง. ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ได้รับความสนใจจากที่ประชุมรัฐสภามากนัก นอกจากนี้ หากบริการสาธารณะของรัฐหมายรวมถึงการเจรจาต่อรอง การวัดความคุ้มค่าในวงจรการกำหนดนโยบายวินัยการเงินการคลังยังไม่สามารถวัดได้ เนื่องจากการสื่อสารถึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในกระบวนการดังกล่าวยังรับรู้ได้เพียงการทำประชาพิจารณ์เท่านั้น

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลนโยบายสาธารณะการรักษาวินัยการเงินการคลังของประเทศไทยในวงจรของนโยบายตามกรอบแนวคิดของ Pollitt and Bouckaert (2011) และเกณฑ์การประเมินผลของ OECD (2019) สรุปได้ตามตารางที่ 2 และจากช่องว่างของนโยบายที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายบางประการ ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปการประเมินผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแยกตามวงจรนโยบาย

ว จ ร ป จ จ ย ต ม ต วั บ บ	เกณฑ์การประเมินผล	ข้อ เ ส น อ แ น ะ	
นโยบาย	(Pollitt & Bouckaert, 2011)	(OECD, 2019)	เชิงนโยบาย
การกำหนดนโยบาย	สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม (1); ความต้องการของกลุ่มอิทธิพล (2); วัตถุประสงค์ (3); และ ความสัมพันธ์/เกี่ยวข้อง (7; 2 VS 3)	▪ ความเกี่ยวข้อง (Relevance)	กำหนดนโยบายการคลังให้สอดคล้องกับนโยบายทางการเงิน
การนำนโยบายไปปฏิบัติ	ปัจจัยนำเข้า (4); กิจกรรมการดำเนินงาน (5); ผลผลิต (6); สภาวะเศรษฐกิจ (8 ที่ส่งผลต่อ 4), และ ประสิทธิภาพ (9; 4 VS 6)	▪ ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)	ดำเนินการสร้างนวัตกรรมจัดเก็บรายได้และระดมทุนสาธารณะ
การประเมินผลนโยบาย	ความคุ้มค่า (10; 4 VS 13-14); ประโยชน์ถาวรและความยั่งยืน (11; 2 VS 13-14); ประสิทธิภาพ (12; 6 VS 13-14); ผลลัพธ์ในระยะปานกลาง (13);	▪ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ▪ ผลกระทบ (Impact)	ประเมินผลนโยบายเพื่อคาดการณ์อนาคต

นโยบาย	ว จ ร ป จ จ ย ต ม ต วั บ บ (Pollitt & Bouckaert, 2011)	เกณฑ์การประเมินผล (OECD, 2019)	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
	ผลลัพธ์สุดท้าย (14); และสภาพแวดล้อม (15)	■ ความยั่งยืน (Sustainability)	

1. กำหนดนโยบายการคลังให้สอดคล้องกับนโยบายการเงิน นอกจากความเกี่ยวข้องระหว่างเครือข่ายนโยบายสาธารณะและวัตถุประสงค์ของนโยบายแล้ว ในการกำหนดนโยบายทางการเงินควรให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายการเงินซึ่งกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทยอีกด้วย จากกรณีศึกษาเรื่องวินัยการเงินการคลังของสหราชอาณาจักรที่ใช้นโยบายทางการเงินซึ่งมีแนวโน้มการปรับดอกเบี้ยนโยบายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Bank of England, 2022) เพื่อป้องกันปัญหาเงินเฟ้อที่จะเกิดขึ้น แต่รัฐบาลกลับใช้นโยบายทางการเงินการคลังในการกู้เงิน (Office for National Statistics England, 2022) และลดภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ส่งผลให้เสถียรภาพของค่าเงินปอนด์อ่อนค่าลงในรอบหลายปีและความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับคำแนะนำของ IMF (Georgieva, 2022) ที่กล่าวว่า “Fiscal policy should not undermine monetary policy because if it does, then the task of monetary policy becomes only harder. ... So, do not prolong the pain. Make sure that actions are coherent and consistent” นอกจากนี้ ในการจัดทำนโยบายสาธารณะอื่น ๆ ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นทุกนโยบายต้องเกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยการเงินการคลังแทบทั้งสิ้น ประเทศไทยจึงควรสร้างนวัตกรรมทางนโยบายหรือห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) ตามแนวคิดและแนวทางของสภาพัฒน์ (2562) ที่มีการทดสอบหรือทดลองใช้นโยบายต้นแบบที่มีผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากรัฐบาลต้องเผชิญกับการแลกเปลี่ยนที่ยากลำบากท่ามกลางราคาอาหารและพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การกำหนดนโยบายต้องปกป้องครอบครัวที่มีรายได้น้อยและรับรองการเข้าถึงอาหารและพลังงาน อีกทั้งยังต้องลดความเปราะบางจากหนี้สาธารณะขนาดใหญ่และตอบสนองต่ออัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นเพื่อรักษาจุดยืนทางการคลังที่แข็งแกร่งเพื่อให้ให้นโยบายการคลังไม่ทำงานข้ามวัตถุประสงค์กับนโยบายการเงิน (Vitor et al., 2022)

2. ดำเนินการสร้างนวัตกรรมจัดเก็บรายได้และระดมทุนสาธารณะ จากการประเมินประสิทธิภาพในการนำนโยบายวินัยการคลังของรัฐไปปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าของรัฐบาลยังประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะด้านรายได้ที่รัฐควรสร้างนวัตกรรมใหม่ในการจัดเก็บเพื่อนำมาชำระเงินกู้และดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม พื้นฐานการคลังที่รัฐบาลมีในระยะสั้นคงหนีไม่พ้นการเข้าถึงการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมในราคาที่สมเหตุสมผลหรือความสามารถในการจัดลำดับค่าใช้จ่ายที่มีอยู่ใหม่ รัฐบาลบางประเทศไม่อยู่ในฐานะที่จะตอบโต้ด้วยมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีศักยภาพเชื่อว่าการใช้จ่ายและการกู้ยืมเพิ่มเติมจะสร้างแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อ ทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ หรืออัตราแลกเปลี่ยนมากเกินไป หรือชะลอการฟื้นตัวโดยใช้ทรัพยากรมากเกินไปจากภาคเอกชนในท้องถิ่น (หรือที่เรียกว่าการเบียดเสียดกัน) สำหรับในระยะยาว เป้าหมายอาจเป็นการส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนหรือลดความยากจนด้วยการดำเนินการด้านอุปทานเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานหรือการศึกษา (Horton & El-Ganainy, 2022) สอดคล้องกับบริบทในการกำกับดูแลและตรวจสอบจากคำสัมภาษณ์ของมณฑล (2565) ที่กล่าวว่า “รัฐบาลควรลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแทนการแจกจ่ายเงินให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการคลัง” ตอกย้ำความเห็นดังกล่าวด้วยคำกล่าวของสินินาฏ (2565)

ที่ว่า “คนรู้สึกไม่มีความสุขทุกครั้งเมื่อพบโครงการของรัฐบาลที่มีการแจกจ่ายเงินให้กับประชาชนและรัฐบาลควรพิจารณาเงินใหม่ที่น่าสนใจลงทุนในธุรกิจดิจิทัล” ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่าง นโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่นในเขตชนบทหรือภาษีบ้านเกิด (Hometown Tax) ของรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถโอนภาษีที่อยู่อาศัยไปให้แก่ อบต. ที่ตนเองได้เลือกซึ่งนโยบายภาษีบ้านเกิดมีความแตกต่างจากนโยบายการให้เงินอุดหนุนอย่างชัดเจน (จาตุรนต์, 2563) กล่าวคือ ภาษีบ้านเกิดไม่เข้าไปแทรกแซงกลไกตลาดท้องถิ่นซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นอ่อนแอ โดยไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มงบประมาณให้แก่ อบต. เท่านั้น แต่ยังเป็นการเพิ่มความเป็นอิสระทางการคลังให้มากขึ้นอีกด้วย สำหรับผู้เสียภาษีได้รับการลดหย่อนภาษีและเครดิตภาษี เป็นมูลค่าเกือบทั้งหมดของการบริจาค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter & Pierre (1998) ที่ให้เหตุผลว่าการใช้เครื่องมือหลายชนิดในการกำกับดูแลการดำเนินนโยบายสาธารณะ เช่น การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากกว่ากฎระเบียบการบังคับบัญชาและการควบคุมเพื่อจำกัดพฤติกรรม นอกจากนี้ จากกรณีศึกษาความล้มเหลวของนโยบายประชานิยมในประเทศเวเนซุเอลาที่ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อรุนแรงและภาวะวิกฤตอย่างหนัก (ยุทธศาสตร์ และคณะ, 2563) เช่น ขาดแคลนอาหาร ยาและเวชภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมไปถึงของใช้ที่จำเป็น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมจนทำให้ประชากรมากกว่า 2.3 ล้านคนต้องอพยพออกจากประเทศเพื่อขอลี้ภัยไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีองค์กรระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติ (UNHCR) เข้ามาช่วยเหลือปัญหาเฉพาะหน้าสำหรับผู้ลี้ภัยดังกล่าว ดังนั้น รัฐบาลควรส่งเสริม กระตุ้น และรณรงค์ให้ประชาชนตื่นรู้ในเรื่องการระดมทุนสาธารณะให้องค์กรระหว่างประเทศที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณชน โดยการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและความมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์รวมถึงประเทศไทยในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด New Public Finance (UNDP, 2006) ที่การคลังสาธารณะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบจนทำให้เส้นแบ่งแยกระหว่างในประเทศและต่างประเทศจางลง นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนมากกว่าการแข่งขันเพื่อเผชิญกับความท้าทายในระดับโลก

3. ประเมินผลนโยบายเพื่อคาดการณ์อนาคต จากคำกล่าวที่ว่า “*The environment changes from VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity, and Ambiguity) to BANI (Brittle, Anxious, Nonlinear, and Incomprehensible) world.*” (Evseeva et al., 2022) อาจบ่งบอกได้ว่าสภาพแวดล้อมของโลกถูกปรับเปลี่ยนจากความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือตามแนวคิด VUCA เป็นโลกแห่ง BANI ที่มีความเปราะบาง วิดกกังวล ไม่สัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล และไม่สามารถเข้าใจได้ ประกอบกับคำกล่าวที่ว่า “*We are experiencing a fundamental shift in the global economy: From a world of relative predictability to a world with more fragility*” (Georgieva, 2022) เป็นที่ยืนยันได้ว่าเศรษฐกิจโลกจะมีความเปราะบางมากขึ้นจากที่เคยคาดการณ์ได้กลายเป็นต้องเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอน ความผันผวนทางเศรษฐกิจ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลควรประเมินผลนโยบายสาธารณะอย่างบูรณาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านข้อมูล (Data Policy) กระทรวงการคลังควรบูรณาการข้อมูลทางการคลังในทุกมิติเสนอต่อรัฐสภา และจัดเตรียมข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการตรวจสอบและกำกับดูแลในช่วงยุคดิจิทัล ตามกรณีศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2551) ที่นำเสนอเนื้อหาการรักษาเงินการคลัง ประกอบด้วย การประมาณการทางเศรษฐกิจและการคาดการณ์ทางการคลังในระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ ซึ่งเป็นรายงานการคาดการณ์สถานะทางการเงินของแต่

ละปีงบประมาณ รายงานข้อผูกพันของรัฐบาลและรายงานความเสี่ยงทางการคลังเฉพาะภายใต้สมมติฐานและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อช่วยให้เข้าใจความเป็นมาหรือรูปแบบของเรื่องนั้นตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน ไปจนถึงอนาคต มีเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง การวิเคราะห์และจำลองสถานการณ์ และภาพอนาคตที่พึงประสงค์ นำไปสู่การกำหนดและทบทวนนโยบายการเงินการคลังเพื่อบรรลุปภาพอนาคตดังกล่าว ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินระยะยาว (พ.ศ. 2566 - 2570) ขององค์กรตรวจเงินแผ่นดินไทยที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตอบสนองต่อการบริหารจัดการงบประมาณ และการก่อกำเนิดผูกพันในสถานการณ์ประเด็นอุบัติใหม่ และผลสัมฤทธิ์ซึ่งการตรวจเงินแผ่นดินสามารถระงับยับยั้งความเสียหายอย่างร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังและทรัพย์สินของรัฐ (Foresight and Prevention) อันเกิดจากการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

บรรณานุกรม (References)

- Chan, J. L. (2016). Changing Roles of Public Financial Management. In T. Bovaird, & E. Löffler, Public Management and Governance (pp. 101--111). Routledge.
- Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2015). *The New Public Service Serving, Not Steering* (Expanded Edition ed.). Routledge.
- Evseeva, S., Evseeva, O., & Rawat, P. (2022). Employee Development and Digitalization in BANI World. International Scientific Conference on Innovations in Digital Economy. Saint Petersburg Polytechnic University.
- Frederickson, H. G., Smith, K. B., Larimer, C. W., & Licari, M. J. (2012). *The Public Administration Theory Primer* (2 ed.). Westview Press.
- Georgieva, K. (2022, October 6). Navigating A More Fragile World. (I. I. Fund., Producer) Retrieved from <https://www.imf.org>
- Georgieva, K. (2022, October 13). Transcript of Press Briefing on GPA. (IMF: International Monetary Fund) Retrieved from <https://www.imf.org>
- Horton, M., & El-Ganainy, A. (2022, June 15). *Fiscal Policy: Taking and Giving Away*. Retrieved from F&D Magazine: <https://www.imf.org/>
- INTOSAI. (2021). World Bank, PEFA, DFID on SAI Contributions. Retrieved from International Journal of Government Auditing: <http://intosajournal.org/>
- Lawson, A. (2015). Public Financial Management. Retrieved from GSDRC Professional Development Reading Pack no. 6.
- OECD. (2019, December 10). Better Criteria for Better Evaluation. Retrieved from www.oecd.org/dac/evaluation
- PEFA: Public Expenditure and Financial Accountability. (2019). Framework for Assessing Public Financial Management. Washington DC: PEFA Secretariat.

- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2011). *Public Management Reform: A Comparative Analysis—New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State* (3 ed.). New York: Oxford University Press.
- SIDA: Swedish International Development Cooperation Agency. (2012, April). *Evaluation of Public Financial Management Reform*. (A. Lawson, Ed.)
- UNDP: The United Nations Development Programme. (2006). *Overview the New Public Finance Responding to Global Challenges*. (K. INGE, & C. PEDRO, Eds.) New York: Oxford University Press.
- Vitor, G., Raphael, L., Paolo, M., & Roberto, P. (2022, October 12). *IMF Blog*. Retrieved from International Monetary Fund: <https://www.imf.org>
- World Bank. (2019). *PEFA, Public financial management, and good governance*. (J. K. Kristensen, M. Bowen, C. Long, S. Mustapha, & U. Zrinski, Eds.) Washington DC: World Bank Group. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1466-2>
- กฤติธิดา เกิดลาภผล. (2562). มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการบริหารงบประมาณแผ่นดินประเภทงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 17(1 เดือน มกราคม - มิถุนายน 2562), 56-73.
- กฤษณ์ รักชาติเจริญ. (2557). การบริหารการคลังภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่. *วารสารนักบริหาร Executive Journal*, ปีที่ 34(ฉบับที่ 1).
- จาตุรนต์ เทพเดชา. (2563). สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการบริจาคเงินและทรัพย์สินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(3 กันยายน-ธันวาคม 2563).
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2551). เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวัฒน์ ยอดใจ. (4 กรกฎาคม 2565). คลิปสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีเมืองแม่เหียะเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการประเมินวินัยการเงินการคลังของหน่วยรับตรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. (สดง., ผู้สัมภาษณ์) เข้าถึงได้จาก <https://www.audit.go.th>
- ธวัช ฤกษ์ห่วย. (11 กรกฎาคม 2565). คลิปสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีตำบลขามเฒ่าบุรีเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการประเมินวินัยการเงินการคลังของหน่วยรับตรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. (สดง., ผู้สัมภาษณ์) เข้าถึงได้จาก <https://www.audit.go.th>
- บดีนทร์ธรร บัวรอด. (2562). การวิเคราะห์นโยบายภาครัฐเพื่อนำไปปฏิบัติ : ผลกระทบจากอดีตถึงปัจจุบัน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(3 (September-December 2019)).
- ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2561). การบริหารรัฐกิจยุคหลังสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พิสิฐ ลี้อาธรรม. (2015). การปฏิรูประบบการคลังและการงบประมาณภาครัฐเพื่อวินัยการคลัง. *Journal of Economics*, 19(Issue 1 (January - June 2015)).
- ภัทรวรินทร์ บุญชู. (2563). ปัญหาการควบคุมตรวจสอบวินัยการเงินการคลังของรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *Graduate Law Journal*, 13(2 April – June 2020).
- มณฑิยา เจริญผล. (20 ตุลาคม 2565). ประเมินผลนโยบายสาธารณะ: การรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย. (สิทธิศักดิ์ ไชยสุข, ผู้สัมภาษณ์)
- ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว, เนติมา ไคร้รักษ์ และ พิกุล สุพนาม. (2563). การบริหารประเทศภายใต้แนวทางประชานิยม: บทเรียนความล้มเหลวจากต่างแดนกับการดำเนินนโยบายประชานิยมของรัฐบาลไทย. *วารสารนิติ รัฐกิจ และ สังคมศาสตร์*, 4(2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563)).
- วิรัตน์ สุนทรวินิจ. (27 ตุลาคม 2565). ประเมินผลนโยบายสาธารณะ: การรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย. (สิทธิศักดิ์ ไชยสุข, ผู้สัมภาษณ์)
- สมบูรณ์ ศิริสรวิทย์, สิทธิศักดิ์ ไชยสุข, ยุริพรรณ วณิชโยบล, และกัญญ์กัณณ์ มนูญผล. (2565). การฟื้นตัวของประเทศไทยสู่ความยั่งยืนทางการคลังภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 18(1 (January - June 2022)), 121-145.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2565). รายงานสถานการณ์ด้านการคลัง ปีงบประมาณ 2565. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. เข้าถึงได้จาก <https://www.fpo.go.th/>
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (กันยายน 2551). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาวินัยทางการคลังของประเทศไทย (อดีตสู่ปัจจุบัน) และแนวทางในการเสริมสร้างวินัยทางการคลังตามหลักสากล. เข้าถึงได้จาก <https://www.fpo.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ธันวาคม 2562). แนวคิดและแนวทางการพัฒนาวัตรธรรมเชิงนโยบายของสภาพัฒน์. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9745
- สินีนาน โภมารกุล ณ นคร. (27 ตุลาคม 2565). ประเมินผลนโยบายสาธารณะ: การรักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐไทย. (สิทธิศักดิ์ ไชยสุข, ผู้สัมภาษณ์)
- อลงกรณ์ กลิ่นหอม. (2561). บทบาทของกลไกการตรวจเงินแผ่นดินในการกำกับการคลังมหาชน. *วารสารกฎหมายสงขลานครินทร์*, ปีที่ 1(ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2561), 32-45.